Vol 2 Issue 11 May 2013

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho
Federal University of Rondonia, Brazil

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.in

Golden Research Thoughts
Volume 2, Issue. 11, May. 2013
ISSN:-2231-5063 Available online at www.aygrt.isrj.net

ORIGINAL ARTICLE

GRT

सोलापूरमधील 1930 च्या मार्शल लॉ कायदयाचा चिकित्सक अभ्यास

रावसाहेब तुळशिराम गडहिरे

विज्ञान महाविद्यालय सांगोला , ता. सांगोला जि.सोलापूर .

सारांश :

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीच्या इतिहासामध्ये इतर कायदयापेक्षा १९३० चा मार्शला लॉ कायदा हा ऐतिहासिक दृष्टिकोतून अतिशय महत्वाचा मानला जातो. स्वातंत्र्य चळवळीत सोलापूरचे योगदान मोठे आहे. १९३० च्या काळामध्ये सोलापूरमध्ये अनेक घडामोठी झालेल्या दिसून येतात. म्हणून सोलापूर हे एक ऐतिहासिक शहर आहे. मराठी सामर्थ्याचे उगम स्थान म्हणून ज्या तीन जिल्हयाचा उल्लेख मराठी साम्राज्याच्या संबंधी विचार करताना इंग्रजांनी केलेल्या सोलापूरचा उल्लेख या शोध निबंधातून घेण्यात आलेला आहे.

प्रस्तावना:

१९ व्या शतकाच्या शेवटच्या काळात इंग्रजी शिक्षणामुळे त्यांच्या राजकीय व सामाजिक जाणिवा अंकुरल्या होत्या यावेळी महाराष्ट्रात पहिल्यावेळी न्यायमुर्ती रानडे व लोकमान्य टिळक यांचे विचार लोकप्रिय होते. या शहारात टिळकांच्या जहाल विचाराने भारावलेला एक वर्ग हा वर्ग कार्यरत होता. रामभाउ, मलाप्पा, रावबहादुदर, डॉ. किर्लोस्कर त्यावेळी सोलापूरातील राजकारणातील प्रमुख मंडळी होती. राष्ट्रवादी चळवळ पूर्वीपासून असली तरी १९२० पर्यंत जास्त फोफावली. देशात जसजसी राजकीय जागृती व उठाव होत गेले तसेच त्याचे प्रतिध्वनी सोलापूरात व येथील नगर पालिकेतही उमटत गेले. सोलापूरात १८९०,१९०२,१९०४ कामगारांचे संप झाले.

१९०८ मध्ये सोलापूरला लोकमान्य टिळकांची जाहीर सभा झाली. १९०८ मध्ये सोलापूरातील राजस्व या पत्रावर बंदी घालण्यात आली व राष्ट्रद्रोहाच्या आरोपाखाली संपादक श्री. लिमये व प्रकाशक श्री. गानला यांना शिक्षा करण्यात आली. दि. ५ मे १९३० रोजी मध्यरात्री महात्मा गांधींना अटक झाल्याची बातमी सोलापूरात समजली. तत्काळ कॉंग्रेसच्या नेत्यांनी शहरभर पसरविण्याचा निर्धार झाला. सा–या शहरात घोषणा देत, राष्ट्रगीते म्हणत त्यांनी पदयात्रा काढली. सकाळी गिरणी कामगार कामाला चालले होते त्यांनाही ही वार्ता समजता प्रतिकाराला सुरुवात केली. गिरण्या बंद पाडल्या, रेल्वे गाडी आडवली, डब्याची मोडतोड करण्यात आली. त्या भागातील सारे शिंदीची झाडे कामगारांनी उधवस्त केली. पोलीसांनी यावेळी बेछूट गोळीबार केला.

शहरात लष्करी राजवटीच्या काळात सैनिकांनी अनेक अत्याचार केले. गांधी टोपी खादी कपडे नेसणा–यांना बेदम मारहाण केले जात होते. गोरे अधिकारी व शिपाई राजरोसपणे दुकाने फोडून माल लुटत असत तसेच त्यांच्या घरात घुसून स्त्रियांवर बलत्कारही केले. तरी सरकारी या लष्करी कृत्याकडे कानाडोळा केला. यावेळी कामगारांना सक्तीने कामावर नेले जाई. दि. ८ मे रोजी जमाव केलेल्या पोलीसांच्या वधाबद्दल श्री. मलाप्पा धनशेटट्री, श्री. किसन सारडा, श्री. जगन्नाथ शिंद व श्री. कुरबान हुसेने या चौघावर खुनाचे शेशन जज्ज श्री वाडिया यांची नेमणूक करुन त्यांच्यापुढे खुनाचा खटला सुरु झाला. दि. ६ जून १९३० रोजी निकालपत्र वाचून न्यायाधिशांना चारही आरोपिंना फाशीची शिक्षा जाहीर केली. वस्तुः चारही जणांवरील आरोप खोटे होते.

त्यांच्या प्रतिष्ठेवर हिंदू मुस्लिम मतभेदाने राजकारणाने त्यांना वरील आरोपात नोंदविण्यात आले. त्या चार नरश्रेष्ठीची खालील प्रमाणे माहिती देता येते.

श्री. मलाप्पा धनशेट्टी : –

हे सोलापूरातील पंधरापूर पेढीचे मुख्य मुनीम होते. ते कॉंग्रेसचे पुढारी समजले जात. त्यामुळे त्यांच्यावर हा आरोप लादला होता. वस्तुः त्यांनी मी. नाईट यांच प्राण वाचविले होते. त्यांचे व्यक्ति मत्व प्रसन्न प्रभावी होते. लष्करी कायदयाखाली त्यांना शिक्षा करण्यात आली होती.

श्री. जगन्नाथ शिंदे : –

सोलापूरातील तरुणाचे पुढारी म्हणून ओळखले जात. हिंदू समाज बलशाली व्हावा त्यासाठी ते प्रयत्न करत होते. त्यांचे वकृत्व प्रभावी होते. त्यांना १९३० मार्शल लॉ कायदयाचा सखोल अभ्यास होता. त्यातील महत्वाच्या कलमाबद्दल ज्ञान होते. म्हणून त्यांना लष्करी कायदयाखाली शिक्षा करण्यात आली होती. ते कॉंग्रेसचे युवक संघ नेते होते.

किसन सारडा : –

१९३० चा मार्शल लॉ कायदयाचा संशोधक विचारवंत निर्णय क्षमता अन्याय बद्दल चिड परकीयांच्या वस्तूवर भहिष्कार टाकणारे किसन सारडा हे व्यक्तिमत्व होते. ते सोलापूरातील मारवाडी समाजातील सदन ग्रस्त होते. राजकारणाशी त्यांचा फारसा संबंध येत नव्हता. मात्र ते हिंदू समाजाचे पाठीराखे होते. हिंदूच्या हाताला सढळ हाताने मदत करणारे त्यांना लष्करी कायदयाखाली शिक्षा करण्यात आली.

श्री. ए. कुर्बान हुसेन : –

किसन सारडा प्रमाणेच कायदयाचे ज्ञान असणारे व्यक्तिमत्व म्हणजे श्री. ए. कुर्बान हुसेन हे होय. सोलापूरातील गिरणी कामगाराचे नेते म्हणून ओळखले जात त्याच बरोबर सोलापूरमधील युवक संघाचे ते सेक्रेटरी होते. तडफदार वत्कृत्व निर्भयता आणि हिंदू मुस्लिम ऐक्याची अतिव तळमळ यामुळे ते सर्वांचे आवडते नेते होते. ते सुधारणा चळवळीमधील ते व्यक्तिमत्व होते. त्यामुळे सनातनी मुस्लिमांचा त्यांच्यावर राग होता. ते गजनफर नावाने वृत्तपत्र चालवित होते. या आधी त्यांना लष्करी कायदयाखाली अटक करण्यात आली होती कारण गझनफर या वर्तमान पत्रामुळे ब्रिटीश सरकारचे धोरण कसे चुकीचे आहे हे समजावून सांगणारे वर्तमानपत्रामध्ये बातम्या छापणारे व्यक्तिमत्व असल्यामुळे त्यांना लष्करी कायदयाखाली अटक करण्यात आली होती.

सोलापूर मधील लष्करी कायदा सुरु झाल्यापासून राष्ट्रीय निशानाला बंदी होती. पुण्यातील एक राष्ट्रअभिमानी सत्याग्रही श्री. व्ही.व्ही. साठे यांनी याचा प्रतिकार करण्याचा जाहीर केले. त्यासाठी झेंडा घेवून कार्यकर्त्यासह सोलापूरात आले त्यांना स्टेशनवरच अटक करण्यात आली. या घटनेनंतर संबंध देशातून लोकझेंडा सत्याग्रहासाठी सोलापूरला तुकडी तुकडीने येवू लागली या सत्याग्रहाचा खूप छळ करण्यात आला. पण राष्ट्रीय निशाणाचा मान राखण्यासाठी कामगार व्यापारी सहश्री वधी तरुणांनी प्राणाची पर्वा न करता या पेटत्या ज्वालामुखीत उडया घेतल्या ही घटना विसरुन चालणार नाही. सोलापूरला झालेल्या घटनाबद्दल वृत्तपत्रात फारच गाजावाजा झाला. तेंव्हा मुंबई सरकारच्या प्रसिध्द खात्याने एक खुलाशाचे पत्रक काढले ते पण असत्य व दिशाभूल करणारे होते. त्यांचेवरही कडाडून टिका करण्यात आली. तेंव्हा प्रत्यक्ष पाहणीसाठी मुंबईचे गव्हर्नर सर फ्रेडरिक साईक्स १८ जून १९२० ला सोलापूरला आले. त्यांनी शहराची पाहणी केली. त्यांनी गिरणी मालक व्यापारी व नागरीकांची शिष्ठ मंडळे भेटून लष्करी कायदा लवकर उठविण्याची विनंती केली. त्यामुळे नंतर सरकारने ३० जून पासून मार्शल लॉ उठविल्याचे प्रसिध्द केले. अशा रितीने ४८ दिवसानंतर मार्शल लॉ उठविण्यात आला.

कोर्ट जळतीच्या खटल्याचा निकाल १८ ऑक्टोबर १९३० ला जाहीर करण्यात आला. त्यात श्री. जगन्नाथ परदेशी श्री. छन्नू सिंग चंदेले डॉ. आत्रोळीकर व काही कामगारांना दोषी ठरवून शिक्षा करण्यात आल्या. रुपा भवानी दंगल खटल्यात २३ जणांना शिक्षा करण्यात आल्या. या दोन्ही खटल्याचे सुमारे ६० आरोपी फरारी होते ते शेवट पर्यंत मिळाले नाही.

ज्यावेळी सोलापूरात मार्शल लॉ कायदा अस्तित्वात आला तेंव्हा या कायदयाचे स्वरुप क्रांतिवीर चळवळीमधील काम करणा–या नेत्यांना कायदयाची जाणीव झाली. कायदेशीर अभ्यास करणारे क्रांतीवीर थोर पुढारी सोलापूरातूनच चले जाव चळवळ, भारत छोडो आंदोलन वस्तूवर बहिष्कार ब्रिटिश सरकारला कोंडीत

पकडणे. कायदयाची अंमल बजावणी व्यवस्थित होते किंवा नाही याचा चिकित्सक अभ्यास करणे याच मार्शल लॉ च्या कायदयाने शिकविल्यामुळे ब्रिटीश सरकारला हा देश सोडावा लागला.

अशा प्रकारे सरकारने ३० जून पासून मार्शल लॉ उठविल्याचे प्रसिध्द केले. ४८ तासानंतर मार्शल लॉ कायदा उठविण्यात आला.

संदर्भ : –

१. ग.प. कुलकर्णी सोलापूर नगर पालिका शतर्वसारीका ग्रंथ १९५३ पानं नं. ७
२. गॅझेट ऑफ इंडिया सोलापूर गॅझेटर १९७७ पान नं. ५६
३. ग.प. कुलकर्णी नगर पालिका ग्रंथ पान नं. ३२-३०
४. सोलापूर समाचार जुगली अंक १९३४ पान नं. २५
५. पुनरावृत्ती पान नं. २५
६. नगर पालिका ग्रंथ कुलकर्णी पान नं. ३०-२५
७. पुनरावृत्ती पान नं. ३२८

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

* International Scientific Journal Consortium
* OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.in